

ТЛУМАЧЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА ПРАКТИЧНІ ВИКЛИКИ

Ковальова М.В.,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри міжнародного права

юридичного факультету

Ужгородського національного університету

ORCID: 0000-0002-9672-5254

Ковальова М.В. Тлумачення міжнародних договорів: теоретичні засади та практичні виклики.

У статті проаналізовано сутність та значення процесу тлумачення міжнародних договорів як одного з ключових елементів забезпечення ефективності міжнародно-правового регулювання. Належне розуміння змісту й цілей договорів дає змогу уникнути розбіжностей у трактуванні і, відповідно, запобігає виникненню конфліктів між державами. Складність цього процесу полягає в обов'язковості дотримання загальноприйнятих принципів міжнародного права та у врахуванні специфіки різних національних правових систем, які можуть по-різному інтерпретувати одні й ті самі норми. Тому роль тлумачення полягає не лише в суто лінгвістичному аналізі тексту, а й у забезпеченні сумісності його положень із внутрішнім правом кожної держави-учасниці.

Принципи тлумачення, закріплені у Віденській конвенції про право міжнародних договорів 1969 року, а також у міжнародних звичаях, забезпечують уніфіковане розуміння й належне застосування договірних норм. Основними засадами є відповідність тлумачення об'єкту та меті договору, сумлінність у дотриманні договірних зобов'язань і врахування системного зв'язку з іншими нормами міжнародного права. Цей підхід підсилюється практикою Міжнародного суду ООН, яка підтверджує, що від правильності інтерпретації залежить результат вирішення спорів між державами та рівень стабільності в міжнародних відносинах.

Сучасна практика тлумачення відображає прагнення до еволютивного підходу, що дає змогу враховувати соціальні й політичні зміни, які відбулися після укладення договору. З одного боку, такий підхід забезпечує гнучкість і відповідність реаліям сьогодення, з іншого – може викликати суперечки, коли держави дотримуються різних підходів до оцінки нових обставин або намагаються розширити (чи звужити) зміст договірних зобов'язань. Прикладом є спори навколо застосування екологічних норм у частині відповідальності за шкоду довкіллю чи використання морських ресурсів.

Водночас принцип добросовісності (good faith), закріплений у міжнародно-правовій практиці, вимагає, щоби держави шукали порозуміння, ґрунтуючись на справжній волі сторін та цільовому призначенні положень договору. Вирішення спорів у міжнародній сфері часто лежить у юридичній площині, проте в низці випадків учасники залучають додаткові механізми, зокрема політичні та дипломатичні консультації. Такий комплексний підхід сприяє збереженню балансу між правовою визначеністю і невідворотністю змін, забезпечуючи довіру до міжнародного права.

Таким чином, тлумачення міжнародних договорів є процесом, що передуює будь-якому правозастосуванню та безпосередньо впливає на реалізацію принципів міжнародного права. З різного розуміння договірних положень часто починаються міждержавні спори, тому глибокий методологічний аналіз та зважене застосування принципів тлумачення набувають особливої ваги. Подальше вдосконалення інтерпретаційних практик сприятиме поліпшенню погодженості між нормами міжнародного та внутрішнього права, підвищуючи рівень їх ефективності та справедливості.

Ключові слова: тлумачення, принцип тлумачення, міжнародний договір, застосування міжнародного договору, Віденська конвенція, держава.

Kovalova M.V. Interpretation of treaties: theoretical foundations and practical challenges.

This article examines the essence and significance of interpreting international treaties as a key factor in ensuring the effectiveness of international legal regulation. A proper understanding of a treaty's content and objectives helps avert discrepancies in interpretation and thus prevents the emergence of conflicts between states. The complexity of this process lies in the need to adhere to universally accepted principles of international law, as well as in taking into account the specifics of various national legal systems that may interpret the same norms differently. Therefore, interpretation aims

not only at a purely linguistic analysis of the text but also at ensuring the compatibility of its provisions with the domestic legal framework of each contracting party.

The principles of interpretation, enshrined in the 1969 Vienna Convention on the Law of Treaties and rooted in international custom, offer a standardized understanding and proper application of treaty norms. Among the main tenets are aligning interpretation with the object and purpose of the treaty, acting in good faith, and considering the systematic interplay of the treaty's provisions with other norms of international law. This approach is reinforced by the practice of the International Court of Justice, which consistently emphasizes that the correctness of interpretation shapes the outcomes of disputes between states and directly influences stability in international relations.

Contemporary interpretive practice reflects a growing tendency toward an evolutionary approach, allowing legal provisions to adapt to social and political changes that arise after a treaty's conclusion. On the one hand, this confers flexibility and aligns treaty provisions with modern realities; on the other, it can spur disagreements when states adhere to divergent methods in assessing new circumstances or attempt to expand (or limit) the scope of their treaty obligations. Disputes around environmental standards—for instance, regarding liability for environmental harm or the use of marine resources—highlight such tensions.

At the same time, the principle of good faith, enshrined in international legal practice, requires states to seek mutual understanding based on the genuine intent of the parties and the functional objectives of treaty clauses. Although the resolution of international disputes often unfolds in the legal sphere, in certain instances participants engage supplementary mechanisms such as diplomatic or political consultations. This multifaceted approach helps maintain a balance between legal certainty and the inevitability of change, thereby fostering confidence in international law.

Hence, the interpretation of international treaties is a process that precedes any application of legal norms and directly affects the implementation of fundamental principles of international law. Different understandings of treaty provisions frequently give rise to disputes; therefore, methodically sound and well-balanced application of interpretive principles is of particular importance. Future refinements in interpretive practices will promote better coherence between the norms of international and domestic law, enhancing both their effectiveness and equity.

Key words: interpretation, principle of interpretation, international treaty, application of international treaty, Vienna Convention, state.

Постановка проблеми. У сучасному міжнародному праві міжнародні договори відіграють надзвичайно важливу роль, слугуючи основою для регулювання відносин між державами. Ера глобалізації привела до збільшення кількості та складності міжнародних договорів, які охоплюють широкий спектр питань від торгівлі до захисту навколишнього середовища. Таке розширення міжнародно-правового поля вимагає глибшого розуміння та точного тлумачення договірних норм, що в свою чергу спрямоване на забезпечення їх ефективності та справедливого застосування.

Сучасна багатополарність та різноманіття національних правових систем нерідко ускладнюють процес інтерпретації, оскільки різні культурні та правові традиції можуть по-різному впливати на розуміння одного й того самого договору. Це не лише ускладнює міждержавне спілкування, а й може стати передумовою виникнення або загострення суперечностей у міжнародних відносинах. Відтак узгоджене та водночас гнучке тлумачення договорів є критично важливим для підтримання стабільності й передбачуваності в міжнародному правопорядку.

Хоча Віденська конвенція про право міжнародних договорів 1969 року заклала основи для уніфікованих методів тлумачення, нові технології, динамічні зміни світової політики та швидка трансформація міжнародного права створюють додаткові виклики. Це зумовлює необхідність постійно вдосконалювати та переосмислювати наявні доктрини й методології, щоби забезпечити належне функціонування сучасних договірних механізмів.

Мета даної статті полягає в аналізі методологій та підходів до тлумачення міжнародних договорів, з акцентом на визначення їхньої ролі та значення в міжнародній правовій практиці. Стаття спрямована на збагачення розуміння правових механізмів, які забезпечують ефективне та справедливе застосування міжнародних договірних зобов'язань, сприяючи таким чином розвитку міжнародного права як цілісної та гармонізованої системи.

Стан опрацювання проблематики. Важливі питання досліджуваної проблеми розглядалися в багатьох працях вітчизняних та зарубіжних учених, зокрема: С.С. Алексєєв, А. Барак, Х-Г. Гадамер, Р.К. Гардінер, М.Д. Еванс, У. Ескрідж, Б.Л. Зимненко, М.М. Антонович, В.Г. Буткевич, В.А. Василенко, В.Н. Денисов, А.П. Заєць, Є.О. Кельман, О.О. Мережко, Є.Б. Кубко, Г.В. Лаврик, С.П. Погребняк, П.М. Рабінович, Л.Д. Тимченко, О.Д. Тихомиров, В.М. Шаповал, С.В. Шевчук та інших. Напрацювання цих науковців суттєво вплинули на формування цілісного підходу до тлумачення

міжнародних договорів, зокрема через розвиток історичного, системного та телеологічного методів аналізу. Крім того, практика Міжнародного суду ООН та рекомендації Комісії міжнародного права ООН закріплюють фундаментальні принципи тлумачення, підтверджуючи їхнє значення у врегулюванні міжнародних спорів.

Виклад основного матеріалу. У процесі тлумачення міжнародних договорів застосовуються різноманітні способи та види тлумачення, що відображає прагнення досягнути глибокого розуміння тексту договору та його положень. Підходи до визначення поняття «тлумачення» у юридичній літературі варіюються, але вони всі спрямовані на забезпечення правильної імплементації міжнародних угод.

Спеціально-юридичне тлумачення спирається на використання юридичних принципів та доктрин для роз'яснення значення положень договору. Цей спосіб вимагає від інтерпретаторів глибокого знання міжнародного права та його загальноприйнятих норм.

Логічне тлумачення передбачає аналіз тексту договору з точки зору його внутрішньої логіки та послідовності, дозволяючи виявити приховані змісти та взаємозв'язки між різними його частинами.

Мовне або граматичне тлумачення зосереджується на лінгвістичному аналізі використаних у договорі термінів, враховуючи їх звичайне значення в мові міжнародного права.

Систематичне тлумачення вимагає розгляду договору як єдиної системи, де кожен елемент пов'язаний з іншими, та інтерпретація одного положення відбувається з урахуванням контексту всього документа.

Історичне тлумачення включає аналіз історії укладення договору, враховуючи обставини, що вплинули на формування його положень, та наміри сторін на момент укладення.

Внутрішньодержавне тлумачення відбувається на національному рівні та може варіюватись в залежності від конкретної юридичної системи країни.

Автентичне тлумачення визнається офіційним тлумаченням, здійсненим сторонами договору або спеціалізованим міжнародним органом, призначеним для цієї мети.

Міжнародне тлумачення здійснюється міжнародними судовими або арбітражними інституціями, які мають компетенцію вирішувати спори щодо тлумачення міжнародних договорів.

Неофіційне тлумачення може здійснюватися вченими, експертами чи іншими особами, які не мають офіційного статусу для здійснення тлумачення, але їхні висновки можуть впливати на розуміння та застосування договірних положень.

Різноманіття підходів до тлумачення відображає складність міжнародного права та потребу враховувати різні аспекти і контексти при тлумаченні міжнародних договорів. Важливо, щоб процес тлумачення був гнучким, але водночас заснованим на чітких правилах та принципах.

Тлумачення передує будь-кому застосуванню, тому від правильності тлумачення залежить виконання основного принципу міжнародного права. Спори держав щодо невиконання однією з них зобов'язань за міжнародними договорами, як правило, виникають внаслідок різного тлумачення одних й тих самих положень міжнародного договору. Водночас, вирішення спору завжди лежить у юридичній площині. Інколи, лише застосування всього комплексу методів, зокрема політичних, дозволяють вирішити міжнародний спір.

Тлумачення міжнародного договору може здійснюватися будь-якою стороною договору (таке тлумачення має силу лише для однієї сторони), або сторонами договору за згодою між ними (автентичне тлумачення, що має обов'язкове значення для сторін), або міжнародними органами, які з цією метою можуть бути зазначені у самому договорі.

Віденська конвенція про право міжнародних договорів 1969 року (далі – Віденська конвенція) стала важливим етапом в розвитку міжнародного права, заклавши уніфіковані основи для укладення, застосування та тлумачення міжнародних договорів. Одним з ключових аспектів Конвенції є розділ, присвячений тлумаченню договорів, зокрема статті 31 та 32, які визначають загальні правила тлумачення.

В ст. 31 (1) Віденської конвенції «Загальне правило тлумачення» передбачено, що договір повинен тлумачитись добросовісно відповідно до звичайного значення, яке слід надавати термінам договору в їх контексті, а також у світлі об'єкта та цілей договору.

Частиною 2 Віденської конвенції визначено, що для цілей тлумачення договору контекст охоплює, крім тексту, включаючи преамбулу й додатки:

1) усяку угоду, яка стосується договору і якої було досягнуто між усіма учасниками у зв'язку з укладенням договору;

2) усякий документ, складений одним або кількома учасниками у зв'язку з укладенням договору і прийнятий іншими учасниками як документ, що стосується договору [1].

Крім контексту при тлумаченні договору, слід враховувати (ч. 3 ст. 31 Віденської конвенції):

1) усяку наступну угоду між учасниками щодо тлумачення договору або застосування його положень;

2) наступну практику застосування договору, яка встановлює угоду учасників щодо його тлумачення;

3) будь-яку відповідну норму міжнародного права, яка застосовується у відносинах між учасниками [1].

Хоча стаття 31 Віденської конвенції – це загальне правило, а в статті 32 Віденської конвенції розглядаються додаткові засоби тлумачення, обидва правила слід використовувати разом, оскільки вони складають цілісну систему тлумачення договорів.

Зокрема, в статті 32 Віденської конвенції передбачена можливість звернення до додаткових засобів тлумачення, в тому числі до підготовчих матеріалів та до обставин укладення договору, щоб підтвердити значення, яке випливає із застосування статті 31, або визначити значення, коли тлумачення відповідно до статті 31:

а) залишає значення двояким чи неясним; або

б) призводить до результатів, які є явно абсурдними або нерозумними [1].

Основним недоліком у застосуванні статей 31 та 32 Віденської конвенції є суб'єктивізм у виборі між різними методами тлумачення, що може призвести до неоднозначного розуміння та різних інтерпретацій одного й того ж положення міжнародного договору різними сторонами. Суб'єктивізм у виборі між різними методами тлумачення означає, що кожна сторона – держава, суддя чи арбітр – може обрати той чи інший спосіб інтерпретації (текстуальний, історичний, телеологічний, системний тощо) відповідно до власних переконань, правових традицій, національних інтересів чи конкретної мети, якої прагне досягти у спорі. Іншими словами, суб'єктивізм проявляється, коли відсутній єдиний чіткий алгоритм чи «стандарт», який визначає, який метод слід використовувати в конкретному випадку та в якій послідовності.

Хоча Віденська конвенція і прагне встановити універсальні принципи, реальна практика її застосування часто залежить від конкретних обставин справи, юридичної культури держави, що тлумачить договір, та інтерпретаційної практики міжнародних судових інституцій. Така ситуація може ускладнювати досягнення консенсусу між сторонами щодо спірних питань, а також збільшувати ризик міжнародних юридичних спорів. Крім того, міжнародна практика не завжди містить достатню кількість прецедентів чи офіційних тлумачень, аби уніфікувати підходи до кожної категорії спорів.

Як наслідок, у ситуаціях, коли договір був укладений декількома мовами чи коли його положення мають надто загальний характер, різні сторони можуть апелювати до власних інтерпретаційних традицій, що відповідають їхній правовій та культурній базі. Залучення підготовчих матеріалів (*travaux préparatoires*) або додаткових джерел, передбачених статтею 32, часто не розв'язує конфлікт остаточно, оскільки й ці матеріали можуть бути неповними чи по-різному доступними для аналізу. Усе це ускладнює процес досягнення згоди між державами, збільшує ризик юридичних суперечок і може призводити до затримок у вирішенні міжнародних спорів.

Такий суб'єктивізм вимагає від держав та міжнародних судових інституцій ретельнішого ставлення до кожного з можливих методів тлумачення. Зокрема, вони мають прагнути до узгодження різних підходів через прозорі, чітко обґрунтовані правові позиції, спиратися на збалансоване врахування як літерального змісту договору, так і його мети та контексту. Подальше вдосконалення міжнародної доктрини тлумачення, у тому числі за рахунок накопичення більшої кількості релевантних прецедентів та чіткішого формулювання договірних норм, здатне знизити рівень суб'єктивізму та посилити передбачуваність застосування статей 31 і 32 Конвенції на практиці.

Родольоб Етінські (Rodoljub M. Etinski), у своїх працях про тлумачення міжнародних договорів, звертає увагу на практичне застосування цих статей (31, 32) міжнародними судами, такими як Міжнародний суд ООН, які часто посилаються на них у своїх рішеннях. Р. Етінські аргументує, що таке посилання підтверджує статус статей як віддзеркалення загальноприйнятих норм міжнародного звичаєвого права, що застосовуються незалежно від того, чи є держава стороною конкретного міжнародного договору [2].

Проблема визначення критеріїв вибору та ієрархії методів тлумачення має велике значення. Суб'єкти тлумачення часто мають справу з різними доказами та методами, які можуть суперечити один одному, призводячи до різних тлумачень одного й того ж положення міжнародного договору. Така невизначеність в методах тлумачення призвела до того, що одне й те ж положення могло бути розтлумачене по-різному Міжнародним судом ООН у різних справах або міжнародними установами та трибуналами у схожих випадках.

Сучасне тлумачення міжнародних договорів базується на принципах, закріплених у Віденській конвенції про право міжнародних договорів 1969 року, але водночас враховує і динамічні зміни світового порядку. Одним із ключових моментів є поєднання «буквального» (текстуального) підходу з телеологічним та системним, що дає змогу врахувати мету й контекст договору. Наприклад, у справі «Whaling in the Antarctic (Australia v. Japan)» 2014 року Міжнародний суд ООН аналізував,

чи відповідає діяльність з вилову китів Японією вимогам «наукових досліджень». Суд при цьому не обмежився лише прямим тлумаченням положень Міжнародної конвенції з регулювання китового промислу, а враховував цілі договірного режиму та практику його застосування.

Зокрема, Міжнародний суд ООН звернувся до питання тлумачення та застосування статті VIII Конвенції щодо регулювання китобійного промислу 1946 року, в пункті 1 якої зазначено, що сторони «можуть надавати будь-якому з своїх громадян спеціальний дозвіл, який уповноважує цього громадянина вбивати, виловлювати та лікувати китів з метою наукових досліджень».

Щодо тлумачення цього положення Суд зазначив, що навіть якщо програма китобійного промислу передбачає наукові дослідження, вбивство, вилов і лікування китів відповідно до такої програми не підпадає під дію статті VIII, якщо тільки ця діяльність не здійснюється «з метою» наукових досліджень. Щоб визначити це питання і, зокрема, з'ясувати, чи є використання летальних методів у програмі науковими дослідженнями, Суд розглянув, чи були елементи розробки та реалізації програми розумними по відношенню до її заявлених наукових цілей [3].

Спірні моменти часто виникають, коли різні держави апелюють до різних принципів та методів тлумачення одного й того ж договору. У справі «*Gabčíkovo–Nagymaros Project (Hungary/Slovakia)*» 1997 року Міжнародний суд ООН аналізував угоду між двома державами про будівництво гідровузла: кожна сторона відстоювала свою версію тлумачення договірних зобов'язань, посилаючись як і на екологічні аспекти, так і на принцип добросовісності (*good faith*). Цей приклад демонструє, що під час інтерпретації критично важливо дотримуватися балансу між вихідним змістом договору та сучасними реаліями, оскільки нові обставини (наприклад, екологічні ризики) можуть істотно впливати на правозастосування [4].

Одним із яскравих прикладів сучасного тлумачення є арбітражне провадження у справі “*South China Sea Arbitration (The Republic of the Philippines v. The People’s Republic of China)*” 2016 року, ініційоване Філіппінами відповідно до положень Конвенції ООН з морського права (UNCLOS). Трибунал детально проаналізував, чи відповідають окремі морські зони навколо спірних островів та рифів статусу «островів» або «скель». Таке тлумачення важливе для визначення прав держав на прилеглі морські райони, і воно вплинуло на розуміння UNCLOS у контексті швидкої мілітаризації окремих акваторій. Попри позицію Китаю, що не визнає юрисдикцію Трибуналу, рішення та методи тлумачення, використані в цій справі, стали вагомим прецедентом у морському праві [5].

Ще один відомий приклад – справа “*Avena and Other Mexican Nationals (Mexico v. United States of America)*” 2004 року в Міжнародному суді ООН, яка стосувалася тлумачення Віденської конвенції про консульські зносини 1963 року.

9 січня 2003 року Мексика порушила справу проти Сполучених Штатів Америки у спорі щодо передбачуваних порушень статей 5 та 36 Віденської конвенції про консульські зносини від 24 квітня 1963 року стосовно 54 мексиканських громадян, які були засуджені до смертної кари в деяких штатах Сполучених Штатів.

Мексика стверджувала, що Сполучені Штати порушили її право на надання консульської допомоги своїм громадянам, заарештованим і засудженим до страти. Суд проаналізував, яким чином держави повинні забезпечувати відповідне повідомлення і доступ до консульських посадових осіб, та визнав порушення положень Конвенції з боку США. Це рішення стало важливим орієнтиром для розуміння обов'язків держав при затриманні іноземців і підкреслило значення добросовісного дотримання договірних норм.

Приймаючи рішення по суті справи, Суд почав з розгляду питання про те, чи були ці 52 особи виключно мексиканського громадянства. Виявивши, що Сполучені Штати не змогли довести, що деякі з них є також громадянами Сполучених Штатів, Суд постановив, що Сполучені Штати зобов'язані надати консульську інформацію відповідно до пункту 1(b) статті 36 Віденської конвенції щодо всіх 52 громадян Мексики. Щодо значення, яке слід надавати фразі «без зволікання» у підпункті «b» пункту 1 статті 36, Суд також постановив, що існує зобов'язання надати консульську інформацію, як тільки стає відомо, що заарештована особа є іноземним громадянином, або що є підстави вважати, що вона, ймовірно, є іноземним громадянином. Суд встановив, що в усіх справах, окрім однієї, США порушили свій обов'язок щодо надання необхідної консульської інформації. Беручи до уваги взаємопов'язаний характер трьох підпунктів (a), (b) і (c) пункту 1 статті 36 Віденської конвенції, Суд також встановив, що Сполучені Штати в 49 випадках також порушили зобов'язання дозволити мексиканським консульським працівникам спілкуватися зі своїми громадянами, мати доступ до них і відвідувати їх, а в 34 випадках – організувати їх юридичне представництво [6].

Дедалі частіше виникають ситуації, коли держави або міжнародні органи правосуддя звертаються до «еволютивного» тлумачення договору: його положення можуть трактуватися з урахуванням суспільних змін та досягнень міжнародної спільноти.

У практиці Європейського суду з прав людини та Міжнародного суду ООН простежується тенденція переглядати первинні формулювання під кутом сучасних правових цінностей, проте таке розширення значення деяких термінів іноді викликає суперечки між державами. Саме тому в дискусіях про сучасне тлумачення міжнародних договорів важливо дотримуватися балансу між гнучкістю та правовою визначеністю, аби зберегти довіру до міжнародного права та забезпечити ефективне виконання договірних норм.

Висновки. Теоретична розробка принципів тлумачення міжнародних договорів продовжує еволюціонувати, оскільки міжнародне право адаптується до змінюваних глобальних умов та потреб. Віденська конвенція залишається основоположним документом, що встановлює загальні правила тлумачення, але практика міжнародних судів і трибуналів демонструє гнучкість і творчий підхід до їх застосування.

Статті 31 та 32 Віденської конвенції надають широкий простір для вибору методів тлумачення. Проте, цей простір не є необмеженим. Стаття 31 Віденської конвенції передбачає врахування всіх методів тлумачення, які становлять «загальне правило» тлумачення в будь-якому випадку тлумачення. Це не означає, що всі вони будуть релевантними в кожному випадку. Відповідність будь-якого методу тлумачення визначається його здатністю розширити інформацію, корисну для відповіді на питання, яке виникає при застосуванні міжнародного договору.

Сучасне тлумачення міжнародних договорів залишається динамічною сферою, що постійно реагує на зміни в глобальному правовому полі та світовій політиці. Віденська конвенція про право міжнародних договорів 1969 року заклала основу для уніфікованих підходів, проте сучасна практика та міжнародні судові рішення демонструють важливість поєднання текстуального, телеологічного та системного методів, а також необхідність враховувати еволютивне тлумачення задля більш точної відповіді на нові виклики. Приклади, як-от «Whaling in the Antarctic» або «Gabčíkovo-Nagymaros Project», свідчать про те, що збалансований аналіз договірних зобов'язань із урахуванням історичного та сучасного контекстів допомагає уникнути потенційних конфліктів та сприяє сталому розвитку міжнародного права.

Практика Міжнародного суду ООН, арбітражних трибуналів та інших судових інституцій підтверджує, що у процесі правозастосування належить враховувати не лише буквальне значення тексту договору, а й мету його укладення, реалії сучасного міжнародного життя та прагнення захистити інтереси сторін. Справи «Avena and Other Mexican Nationals» та «South China Sea Arbitration» демонструють, наскільки важливим є дотримання принципу добросовісності та пошук балансу між національним суверенітетом та міжнародними зобов'язаннями. Врахування висновків Комісії міжнародного права ООН та прецедентів міжнародних судів дає змогу виробити послідовні підходи до правової оцінки спірних ситуацій і таким чином забезпечити узгоджене та передбачуване застосування міжнародного права.

Загалом, ефективність тлумачення міжнародних договорів великою мірою залежить від готовності держав та міжнародних інституцій дотримуватися фундаментальних принципів правової визначеності та стабільності, водночас залишаючись відкритими до поступу й інновацій. Такий підхід передбачає постійний діалог між правовою доктриною, державами та судовими органами, результатом чого стає вдосконалення договірних норм та зміцнення довіри до міжнародно-правових механізмів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Віденська конвенція про право міжнародних договорів 1969р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_118#Text.
2. Rodoljub M. Etinski. Means of interpretation of international treaties and determinants of their significance. Zbornik radova Pravnog fakulteta Novi Sad, 4/2017. URL: <https://scindeks-clanci.ceon.rs/data/pdf/0550-2179/2017/0550-21791704177E.pdf>.
3. Whaling in the Antarctic (Australia v. Japan: New Zealand intervening). Overview of the case, International court of justice. URL: <https://www.icj-cij.org/case/148>.
4. Gabčíkovo-Nagymaros Project (Hungary/Slovakia). Summaries of Judgments, Advisory Opinions and Orders of the International Court of Justice. International court of justice. URL: <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/92/7377.pdf>.
5. The South China Sea Arbitration between the Republic of the Philippines and the People's Republic of China, Award of 12 July 2016. URL: https://legal.un.org/riaa/cases/vol_XXXIII/153-617.pdf.
6. Avena and Other Mexican Nationals (Mexico v. United States of America). Overview of the case, International court of justice. URL: <https://www.icj-cij.org/case/128>.